

Univerzita Karlova v Praze

Filozofická fakulta

Ústav translatologie

Bakalářská práce

Monika Zenkerová

Komentovaný překlad: Turecká menšina v Německu

A commented translation: Turkish minority in Germany

Praha 2013

Vedoucí práce: Mgr. Monika Žárská

Prohlášení:

Prohlašuji, že jsem tuto bakalářskou práci vypracovala samostatně a výhradně s použitím citovaných pramenů, literatury a dalších odborných zdrojů.

V Praze, dne 25. srpna 2013

.....

Monika Zenkerová

Poděkování:

Ráda bych tímto vyjádřila velké poděkování vedoucí práce Mgr. Monice Žárské za cenné rady a podnětné připomínky během vedení práce. Mé díky patří také Corneliovi Strobelovi za ochotu a flexibilní kooperaci.

Abstrakt

Bakalářskou práci tvoří dvě hlavní části. Překlad německého textu do češtiny a komentář překlada. Tématem článku je turecká menšina žijící v Německu, tento text pochází z internetových stránek www.bpb.de a zabývá se tureckou menšinou v Německu z různých aspektů. Popisuje historický vývoj a současné postavení této menšiny v německé společnosti. Shrnuje dosavadní integraci Turků a přináší pohled na problémy, s nimiž se bude muset Německo v blízké době vypořádat. Druhou částí je odborný komentář. Ten se skládá z překladatelské analýzy podle Christiane Nord a z rozboru konkrétních překladatelských problémů.

Klíčová slova

turecká menšina, Německo, migrace, gastarbeiter, překlad, překladatelská analýza

Abstract

This Bachelor thesis consists of two main parts: a translation of an original German text into Czech and a professional commentary to this translation. The theme of the article is the Turkish minority living in Germany. This text comes from the website www.bpb.de and deals with the Turkish minority in Germany from various aspects. This article describes the historical development and the current status of the Turkish minority in German society. It summarizes the integration of Turks and offers insights into the challenges that will Germany need to deal with. The second part is a professional commentary. This commentary consists of a translation analysis according to Christiane Nord and description of specific translation problems.

Key words

turkish minority, Germany, migration, gastarbeiter, translation, translation analysis

OBSAH

1	ÚVOD	7
2	TEXT PŘEKladu	8
3	PŘEKladATELSKÁ ANALÝZA	24
3.1	VNĚTEXTOVÉ FAKTORY	24
3.1.1	<i>Vysilatel</i>	24
3.1.2	<i>Autor</i>	24
3.1.3	<i>Intence</i>	25
3.1.4	<i>Příjemce</i>	25
3.1.5	<i>Médium</i>	26
3.1.6	<i>Pragmatika místa</i>	26
3.1.7	<i>Pragmatika času</i>	27
3.1.8	<i>Důvod vzniku textu</i>	28
3.1.9	<i>Funkce a styl textu</i>	28
3.2	VNITROTEXTOVÉ FAKTORY	29
3.2.1	<i>Téma</i>	29
3.2.2	<i>Obsah</i>	29
3.2.3	<i>Presupozice</i>	30
3.2.4	<i>Kompozice</i>	30
3.2.5	<i>Neverbální prvky</i>	31
3.2.6	<i>Lexikum</i>	31
3.2.7	<i>Syntax</i>	32
3.2.8	<i>Suprasegmentální jevy</i>	33
4	METODA PŘEKladu A PŘEKladATELSKÉ POSTUPY	34
4.1	TRANSPOZICE	34
4.2	TRANSKRIPCE	35
4.3	SUBSTITUCE	36
4.4	MODULACE	37
4.5	VYPUŠTĚNÍ ČÁSTI TEXTU	37

5	TIPOLOGIE PŘEKLADATELSKÝCH PROBLÉMŮ	38
5.1	SYNTAKTICKO-GRAMATICKÁ ROVINA	38
5.2	DĚLENÍ SLOŽITÝCH SOUVĚTÍ NA KRATŠÍ CELKY	38
5.3	LEXIKÁLNÍ ROVINA.....	40
6	PŘEKLADATELSKÉ POSUNY	41
7	ZÁVĚR	42
8	BIBLIOGRAFIE.....	43
8.1	PRIMÁRNÍ LITERATURA:.....	43
8.2	SEKUNDÁRNÍ LITERATURA.....	43
8.3	SLOVNÍKY	43
8.4	INTERNETOVÉ ZDROJE.....	44
PŘÍLOHA 1.....	CHYBA! ZÁLOŽKA NENÍ DEFINOVÁNA.	

1 Úvod

Cílem této bakalářské práce je vytvořit překlad německého textu do češtiny a opatřit jej komentářem. Jedná se o text *Türkische Minderheit in Deutschland*, který představuje jeden z článků, uveřejněných roku 2002 v rámci řady *Informationen zur politischen Bildung* v dílu č. 277 s názvem *Türkei*. Tuto řadu vydává Spolkové ústředí pro politické vzdělávání (*Bundeszentrale für politische Bildung*). Autorem je uznávaný odborník na téma turecké imigrace v Německu Faruk Şen. Originální znění jsem zkrátila o přehled organizací, jež sdružují příslušníky turecké menšiny v Německu, a dva vložené články. K redukci došlo zejména kvůli požadovanému rozsahu. Vynechanou část jsem úmyslně vybrala tak, aby nebyla narušena sémantika textu hlavního článku. Samotný text mapuje především sociální a ekonomické aspekty života příslušníků turecké menšiny v Německu od příchodu prvních přistěhovalců do doby vzniku textu. Jedná se o odborný text spíše informačně-statistického charakteru. Ačkoliv tento článek vyšel již před více než deseti lety a je velmi těsně vázán na německé geografické a kulturní prostředí, může být pro dnešního, česky mluvícího, čtenáře zajímavý. Soužití kulturně a nábožensky odlišných etnik je v Evropě dnes velmi aktuálním tématem, s nímž se ještě stále vypořádáváme.

Kromě samotného překladu tvoří práci také komentář. V komentáři se budu věnovat vnětextovým a vnitrotextovým faktorům na základě práce Christiane Nord. Následovat bude popis překladatelských metod a komentář vybraných pasáží, který bude doplněn o konkrétní příklady.

2 Text překladu

Turecká menšina v Německu

Faruk Şen

Úvod

V roce 2001 se slavilo 40. výročí počátku migrace největší skupiny přistěhovalců žijících v Německu. Velká část ze 2,4 milionu obyvatel tureckého původu se zatím narodila v Německu a Turecko zná jen z vyprávění a cestování. Ačkoliv se integrace v mnoha případech zdařila, stále ještě existují vzájemné pocity cizosti. Tyto pocity jsou způsobeny převážně kulturními rozdíly a muslimskou vírou turecké menšiny. U některých německých skupin se projevují odmítáním přistěhovalců, na turecké straně bývají příčinou částečného stahování do tak často zmiňovaných „etnických nik“.

Počátky pracovní migrace

V padesátých letech byl příliv pracovních sil do Spolkové republiky Německo ještě celkem bezvýznamný. Do roku 1959 přišlo do Německa za prací přibližně 50.000 osob převážně italského původu. Kvůli hospodářské expanzi a stoupající poptávce po pracovní síle v průmyslu následovaly roku 1960 smlouvy o nábore pracovníků s Řeckem a Španělskem. Zkrácení pracovní doby na 45 hodin, prodloužená doba vzdělávání, stavba Berlínské zdi, která přerušila příliv migrantů z NDR, stejně tak i nástup slabých válečných ročníků do produktivního věku, to vše vedlo k poklesu domácí nabídky pracovní síly. Proto Německo podepsalo již v roce 1961 další smlouvy o nábore pracovníků s Tureckem a později s Portugalskem, Tuniskem, Marokem a nakonec v roce 1968 s Jugoslávií.

Smlouvy poskytovaly obecný rámec pro nábor pracovních sil ve jmenovaných státech, jež speciálně za tímto účelem zřídily zprostředkovatelské kanceláře. Německé podniky hlásily své požadavky, načež jim byli vybíráni a zprostředkováváni vhodní uchazeči. Německá strana přitom předpokládala, že se tito pracovníci po určité době vrátí zpět domů.

Turecko a Německo spolu 31. října 1961 uzavřely smlouvu o nábore tureckých pracovníků pro německý trh (tzv. *Abkommen zur Anwerbung türkischer Arbeitskräfte für den deutschen*

Arbeitsmarkt). Ve stejném roce se pohyboval počet volných pracovních míst kolem 500.000, naproti tomu bylo nahlášeno pouze cca 180.000 nezaměstnaných Němců. Z důvodu hospodářské recese, způsobené ropnou krizí v roce 1973, výrazně poklesla poptávka po pracovní síle a spolková vláda nařídila v listopadu 1973 zastavení náboru. Tehdy žilo v Německu 910.500 Turků. Úplně první reemigrační vlna proběhla již během období snížené konjunktury v letech 1966 a 1967. Jelikož byl ale v Turecku nedostatek příležitostí k ekonomicky výhodnému uplatnění, usilovali mnozí reemigranti o návrat do Německa.

Sloučení rodin

Cílem zastavení náboru bylo dlouhodobé snížení počtu zahraničních pracovních sil. Toho se nepodařilo dosáhnout. V předchozích letech měli turečtí migranti i po návratu domů možnost vrátit se zpět do Německa. Nyní se mohli rozhodnout už jen mezi trvalým návratem domů a dlouhodobým pobytem ve Spolkové republice. Ve stejnou chvíli prošly obdobnou změnou plány zaměstnavatelů i přistěhovalců – německá ekonomika nechtěla nahrazovat právě zaučené pracovní síly nově příchozími, nevyučenými pracovníky.

Zároveň se ukázalo, že představy tureckých migrantů o tom, že se po určité době vrátí zpět do Turecka a investují tam své úspory, nejsou tak snadno uskutečnitelné, jak se zdálo. Získané prostředky nestačily pro bezstarostné živobytí. S vidinou delšího pobytu v Německu s sebou mnozí turečtí migranti přivedli své rodiny. Mohli se přitom opřít o mezinárodní dohody, které zaručují právo migrujících pracovníků na sjednocení rodin, např. článek 8 Evropské úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod nebo článek 19 Evropské sociální charty.

Motivace k návratu

Až do roku 1981, kdy byl snížen věk pro slučování rodin z 18 na 16 let, přicházelo do Spolkové republiky přibližně 200.000 rodinných příslušníků ročně. V osmdesátých letech se počet příslušníků turecké menšiny ve Spolkové republice pohyboval kolem 1,5 milionu. Od počátku devadesátých let do roku 2002 vzrostl na 2,4 milionu. Z toho mělo již cca 400.000 osob německé státní občanství.

Se záměrem vytvořit finanční podnět pro návrat migrantů do vlasti schválil Spolkový sněm 28. listopadu 1983 zákon, jenž měl zesílit ochotu k návratu (tzv. *Gesetz zur Förderung der Rückkehrbereitschaft von Ausländern*). Ten mezi lety 1983 až 1984 přiměl k návratu domů 250.000 cizinců převážně tureckého původu. Tento zákon nebyl přijat pouze z ekonomických důvodů, ale také proto, že turecké menšině byla upírána schopnost integrace do křesťanské západoevropské země.

O lidských a ekonomických následcích návratu se německá veřejnost dozvěděla jen velmi málo. Pro mnoho dětí, jež strávily v Německu velkou část školní docházky, znamenal návrat definitivní odchod. Reemigranti se totiž museli zavázat, že vycestuje celá širší rodina bez možnosti znovu se do Spolkové republiky vrátit. Rodinám, které v Západním Německu pracovaly celé roky, bylo vyplaceno jen to, co samy zaplatily na zákonném důchodovém pojištění. Podíl, jenž zaplatili zaměstnavatelé, si stát ponechal a reemigranti se vzdali pozdějších nároků na důchod.

To pro mnohé představovalo závažné rozhodnutí především proto, že modely pro zařazování bývalých pracovních migrantů v Turecku nebyly úspěšné. K tomu patřily i podniky zřizované jako společnosti zaměstnanců (tzv. *Arbeitnehmergesellschaften*), které byly v Německu koncipovány pro úspěšnou reintegraci v Turecku. Reemigranti v nich jednak měli najít pracovní místa, jednak se měli stát společníky tohoto podnikání. Z různých důvodů tyto společnosti během několika let zkrachovaly.

Ti, kteří zůstali v Německu, tedy většina tureckých migrantů, se zatím v zemi pevně usadili. Mnozí stále udržovali vidinu návratu, i když z Německa ve skutečnosti odejít nechtěli. To občas německá společnost přijímala s povděkem, protože tím omlouvala absenci nabídek k integraci.

Snahy o integraci

Počátkem devadesátých let se rozpoutala diskuse o integraci cizinců žijících v Německu, a to především cizinců s tureckým státním občanstvím. Tato diskuse se rozvíjela v důsledku

násilných akcí pravicových radikálů, v první řadě kvůli žhářským útokům ve městech Mölln a Solingen v listopadu 1992 a v květnu 1993, vyvolal ji také úspěch extrémně pravicových stran ve volbách do zemského sněmu. Během celospolečenské diskuse šlo především o otázku, zda by se Turkům mělo usnadnit získání občanství, a tak respektovat skutečnost, že přistěhovalci je stále více akceptovaným fenoménem. Z průzkumů mezi tureckými přistěhovalci mezitím vyplynulo, že dvě třetiny z nich nemají v úmyslu se vracet a že více než polovina z nich cítí přinejmenším nějaké pouto k Německu.

Nabídka občanství

Již roku 1991 se změnil občanský zákoník, pocházející z období Německé říše, a tím se usnadnilo získání německého občanství. Možnost ponechat si dvojí občanství byla povolena jen ve výjimečných případech, kdy nebylo možné vzdát se původního občanství.

Turecké úřady ovšem umožňovaly svým někdejšími občanům, aby znovu zažádali o turecké občanství i po té, co se ho kvůli nabytí německého občanství museli vzdát. Tímto způsobem získalo přibližně 260.000 Němců tureckého původu dvojí občanství.

Tato praxe byla na nátlak německé vlády v roce 1997 omezena. Od té doby vydávaly turecké úřady někdejším tureckým občanům už jen tzv. *Pembe Kart* (růžová karta), která je opravňuje k omezenému nabývání statků a k převzetí dědictví, ale například volební právo již nepřiznává. Podle údajů Spolkového statistického úřadu získalo v roce 1999 německé občanství 103.900 osob tureckého původu. Po mírném poklesu v roce 1997, jemuž předcházela od roku 1991 prudký nárůst, to znamenalo 57 procentní nárůst oproti roku 1998. Celkem tak získalo německé občanství ke konci roku 1999 337.841 osob tureckého původu, v roce 2002 se toto číslo pohybovalo odhadem kolem 400.000.

Německý zákon o udílení státního občanství (tzv. *Einbürgerungsgesetz*), který se od dob Německé říše zakládá na principu *ius sanguinis* (pokrevním právem), byl změněn teprve

1. ledna 2000, kdy vstoupil v platnost nový právní předpis (tzv. *Staatsbürgerschaftsrecht*). Vedle pokrevního práva se uplatňuje *ius solis*, územní právo (princip podle místa narození). Podle něj má nárok na německé občanství každý člověk, který se narodí v Německu, nezávisle na občanství jeho rodičů, pokud jeden z nich žije v Německu alespoň osm let.

Nový zákon také umožňuje získat německé občanství přistěhovalcům, kteří v Německu žijí více než osm let, mají povolení k pobytu, ovládají německý jazyk, nepobírají podporu v nezaměstnanosti nebo sociální dávky a nedopustili se trestného činu. Možnost ponechat si dvojí občanství v běžných případech byla však stejně jako předtím vyloučena. Díky novému zákonu se ale zásadně rozšířil okruh osob oprávněných k získání občanství.

Tato ustanovení vyvolala mezi tureckými obyvateli zklamání. Kritiku sklidila především nařízení týkající se dvojího občanství jakož i podmínka „dostatečné znalosti německého jazyka“. Některé etnické spolky od udělování občanství podle nového zákona dokonce zrazovaly.

Ve skutečnosti mohly od získání občanství značnou část turecké menšiny odradit příliš vysoké poplatky za jeho udělení (255 eur pro dospělého a 51 eur pro dítě do 16 let), rovněž tak nejasnosti ohledně jazykových testů, které pojala každá spolková země velmi rozdílně. Zejména vůči první generaci tureckých přistěhovalců, kteří do Spolkové republiky přišli již v dospělosti jako pracující a měli sotva možnost osvojit si němčinu, byly jazykové testy hodnoceny jako příliš přísné. Přesto se mnozí přistěhovalci, kteří trvale pobývali v Německu, rozhodli přijmout také německou státní příslušnost, aby tím získali právní jistoty a možnost spoluúčasti na politickém dění.

Přijetí německého státního občanství významně prohloubilo integraci, neboť tím přistěhovalci dosáhli politické rovnoprávnosti, jež je předpokladem pro rozvoj občanského vědomí.

Oficiální statistika k vývoji počtu Turků v Německu ztrácí svou výpovědní hodnotu z důvodu sílícího trendu přijímání občanství a také proto, že děti tureckého původu narozené v Německu získávají německé občanství. Němce tureckého původu statistika již neuvádí. Spolu s reformami německého zákona o státní příslušnosti nabývá tato statistická mezera očividně na významu.

Změny v sociální struktuře

Podíváme-li se na změny sociodemografických a socioekonomických struktur, představuje rok 1973 nejvýznamnější mezník v historii turecké migrace do Německa. Se zastavením náboru a příchodem rodin se totiž významně změnila sociální struktura tureckých přistěhovalců. Jestliže se na začátku přistěhovali do Spolkové republiky téměř výhradně pracující muži, mezi pozdějšími přistěhovalci tvoří „gastarbeiteri“ jen jednu čtvrtinu. 53 procent Turků přicestovalo v rámci sjednocení rodin a 17 procent dospělých se v Německu již narodilo.

Více než polovina dospělých žije v Německu už déle než 20 let. Z přibližně 2 milionů osob je zhruba 800.000 mladších 21 let, dalších 445.000 je ve věku mezi 21 a 30 lety. Mladiství tak představují 60 procent turecké společnosti ve Spolkové republice a zároveň 10 procent ve věkové skupině od 15 do 18 let. Polovina mladistvých z turecké menšiny se v Německu narodila nebo zde vyrůstala. Téměř tři čtvrtiny Turků ve věku od 18 do 25 let navštěvovaly v Německu alespoň druhý stupeň základní školy.

Etnická rozmanitost

Do roku 1973 byli „Turci“ v Německu vnímáni jako jedna homogenní skupina. Různorodost tureckého života v Německu proniká do povědomí německé společnosti teprve opožděně a pomalu.

Kromě Turků (ve smyslu etnické příslušnosti) přišel do Spolkové republiky velký počet Kurdů, ale také příslušníků téměř všech ostatních etnických a náboženských skupin, které v Turecku žijí. Patří k nim Azerové, ti tvoří v Německu skutečně velkou skupinu, dále v menších počtech Krymští Tataři, Kazaši a Ujgurové.

Přesné údaje k velikosti těchto skupin nejsou k dispozici, protože v Německu neexistuje žádná statistická evidence jednotlivých etnik. Přítomnost a přibližnou velikost etnických skupin lze vyvozovat především z existence příslušných vlastních organizací.

Zakládání vlastních spolků ukazuje, že etnické, kulturní, náboženské a konfesní aspekty hrají určitou roli. Prostřednictvím vlastních organizací se má udržovat a pěstovat osobitý charakter etnik. V ojedinělých případech má význam také politická orientace, např. u části tureckých přistěhovalců kurdského původu. Kvůli politickým aktivitám docházelo v Německu po určitou dobu k napětí mezi přistěhovalci kurdského původu a ostatními skupinami migrantů.

Kurdové jsou po Turcích druhou největší etnickou skupinou z Turecka, ale pocházejí také z Iránu, Iráku, Sýrie a Libanonu. Jejich celkový počet odhadují kurdské organizace na 400 až 500.000, přičemž asi 90 procent pravděpodobně pochází z Turecka. Počet Kurdů, kteří hledají azyl a mají na něj nárok, může činit 30 až 40.000.

Ani z hlediska náboženství netvořili přistěhovalci z Turecka nikdy homogenní skupinu. Podle odhadů se 98 procent hlásí k islámu, z toho většina patří k sunnitské větvi. Přibližně třetina se řadí mezi alevity, kteří se od sunnitů značně liší způsobem života a praktikováním víry. Celkem žijí v Německu příslušníci 47 různých etnických, náboženských nebo konfesních skupin z Turecka.

Každodenní život

Kvůli sloučení rodin musela německá společnost čelit pro ni novému fenoménu. Najednou bylo zřejmé, že nebyly zohledněny sociální následky migrace. Školy, mateřské školy, úřady ani systém zdravotnictví nebyly na novou skupinu obyvatel připraveny a zčásti nejsou dodnes.

Pragmatická debata o tom, co je nezbytné pro soužití rozdílných etnických skupin v Německu, se ukázala jako možná, teprve když v průběhu diskuze o zákonné regulaci přistěhovalectví v letech 2000 a 2001 došlo k více či méně otevřenému přiznání skutečné přistěhovalecké situace v Německu.

Mezitím v některých oblastech narůstala potřeba jednat. Zejména zaopatření starších muslimských migrantů v německém systému zabezpečení ve stáří se stalo palčivým problémem. Vzniklé potíže ilustrují, jak se migrací mění společnost a jaké zpočátku neočekávané výzvy přineslo najímání pracovníků, vedené zpočátku ekonomickými zájmy.

První generace v důchodovém věku

Turečtí přistěhovalci kladou na péči ve stáří specifické požadavky. Ty bývají důsledkem stále přetrvávajících kulturních a sociálních odlišností v porovnání s německou společností. Skutečnost, že zařízení pro péči ve stáří nejsou dodnes až na výjimky zřízena, má v neposlední řadě souvislost s dlouho obhajovaným německým sebepojetím, které nechápe Německo jako přistěhovaleckou zemi - a to navzdory tomu, že ve Spolkové republice žije již více než sedm milionů přistěhovalců.

Turečtí pracovníci, přijímaní od roku 1961, dosahovali na přelomu tisíciletí již pomalu důchodového věku. Jsou zároveň skupinou, kterou Němci především kvůli muslimské víře vnímají mezi gastarbeitery jako „nejcizější“. Její začlenění do důchodového systému bude proto působit větší potíže než začlenění ostatních jihoevropských přistěhovalců.

Lidé tureckého původu čelí zpravidla větším překážkám pro návrat domů než Španělé nebo Italové. Pro ty již samotná infrastruktura a právo k pobytu usnadňuje cestování mezi rodinou v Německu a vlastí, v níž tráví důchod. V rámci EU se mohou kdykoliv přestěhovat. Přistěhovalci z Turecka naproti tomu podstupují riziko, že ztratí právo k pobytu (tzv. *Aufenthaltsstatus*) s ním i možnost přestěhovat se ve stáří znovu do Německa.

Obce a organizace, zaštiťující péči ve stáří, stojí před řadou nových úkolů. Zaopatření starších migrantů čelí především centra ve velkých a středně velkých městech, kde žije kolem dvou třetin přistěhovalců nad 60 let.

Při péči o muslimy jsou na personál, který s nimi pracuje, kladeny zvláštní požadavky. Již při každodenním opatrování je nutná jistá kulturní citlivost – od nabídky pokrmů přes chování personálu při vstupu do pokoje až po jazykové znalosti ošetřujícího a personálu.

Paralelní společnost?

Způsob společného soužití Němců a přistěhovalců bývá hodnocen rozdílně. V politické diskuzi se od jisté doby točí heslo „paralelní společnost“, často spojované s přímo či nepřímo vyjádřenými obavami z radikalizace muslimských imigrantů.

Uvnitř turecké menšiny se skutečně stále hlouběji rozrůstá „etnická infrastruktura“, obdobně tomu je i u jiných skupin přistěhovalců. V Berlíně a ve velkých městech oblasti Porýní-Porúří je možné vyřídit všechny všední záležitosti od nákupu přes návštěvu kadeřníka až po členství ve fotbalovém družstvu v rámci tureckého společenství. S rostoucí dobou pobytu se rozvíjejí organizační struktury a časem se etabluje stále více nabídek v různých oblastech života.

Odštěpení se týká i společenských oblastí, jimž bývá tradičně připisován velký integrační potenciál. V Německu to platí především pro nejoblíbenější sportovní disciplínu – fotbal. Zde se stahování do etnických nik projevuje stoupajícím počtem vlastních mužstev.

Může za to kombinace sociálních a kulturních příčin. Příkladem může být společně trávený volný čas (muslimové nesmějí pít alkohol). Kromě toho znevýhodnění ze strany německých trenérů vnímá mnoho mladých Turků již při sestavování mužstva i v mládežnických oddílech německých klubů. Tato skutečnost má velký význam, poněvadž snaha o sociální přijetí skrze sport se kvůli nejružnějšímu znevýhodňování projevuje u přistěhovalců mnohem více než u Němců.

Vnímání nerovnosti

Míra nerovného zacházení s Turky a Němci se liší podle oblasti života, přičemž nejsilnější diskriminace je pozorována v neveřejném sektoru. Podle průzkumu Centra pro turecká studia konstatuje 80 až 90 procent dotázaných, že nepocítuje žádné nerovné zacházení v oblastech jako je gastronomie, policie a justice. Ve styku s německým obyvatelstvem, při nákupech a v sousedství se podíl těch, kteří mají zkušenost s diskriminací, pohybuje již kolem jedné čtvrtiny.

Ještě nepříznivěji vypadá situace oblastech, jež jsou determinovány sociálně ekonomickou konkurencí. Při hledání bydlení a práce, také v zaměstnání popř. na výučním místě pozorují postižení nerovné zacházení častěji a opakovaně (38 až 43 procent). Celkem se čtvrtina dotázaných setkala s nerovným zacházením, 9 procent jednou a 17 procent dokonce vícekrát. Tři čtvrtiny tureckých přistěhovalců byly dosud takového jednání ušetřeny.

Turecko-německé kontakty

Navzdory této tendenci k vyloučení je možné tezi o „paralelní společnosti“ relativizovat. Podle průzkumů Centra pro turecká studia, které byly provedeny mezi 1000 přistěhovalci tureckého původu v Severním Porýní-Vestfálsku v letech 1999 a 2000, mají více než tři čtvrtiny tureckých migrantů s Němci kontakty, přesahující vzájemné pozdravy. Setkání probíhají nejčastěji v sousedství, tam je v pravidelném kontaktu s Němci 81 procent. Také v práci se s německými kolegy setkává 78 procent, Němci figurují v okruhu přátel a známých u 75 procent dotázaných. Jedna třetina migrantů s Němci udržuje dokonce rodinné, popř. bližší příbuzenské vztahy. Nezůstává tedy jen u pracovních kontaktů, které by byly uskutečňovány spíš z nutnosti, ale dochází také ke zcela dobrovolnému společenskému styku v sousedství a v okruhu přátel.

Vzdělávání

Vzdělání napomáhá zařazení migrantů do německé společnosti a usnadňuje nabývání základních podstatných znalostí a dovedností, zejména osvojení jazyka.

Příležitosti školního a pracovního vzdělávání a příležitosti na pracovním trhu jsou pro přistěhovalce stále ještě výrazně horší než pro příslušníky německé společnosti. Přesto se úroveň vzdělání mladých Turků ve srovnání s první generací migrantů výrazně zvýšila. Nicméně přetrvává závažný problém. Také druhá a třetí generace se stále více a více štěpí na skupinu s vyšším vzděláním a vyšší pracovní kvalifikací a naproti tomu značný počet právě mladistvých bez ukončeného vzdělání.

Ve školním roce 1998/1999 navštěvovalo německé školy cca 936.700 zahraničních žáků, z toho 408.712 byly děti a mladiství tureckého původu, do školy tak chodilo 49 procent Turků do 21 let. V roce 1995 činil tento podíl ještě 63 procent, deset let před tím to bylo 86 procent, přičemž absolutní počty žáků mezi lety 1980 a 1999 mírně vzrostly, zároveň ale enormně vzrostl počet tureckých dospívajících v Německu.

Pokles počtu žáků značí, že méně mladých, potažmo jejich rodin, přiznává hodnotu vyššímu vzdělání. Přitom vzdělání platilo ještě v osmdesátých letech za významný cíl výchovy a jedinečnou možnost pro příslušníky druhé generace přistěhovalců, jak sociálně postoupit do

německé společnosti. Příčina tohoto vývoje může spočívat v tom, že ačkoliv si turecké rodiny přejí úspěch vlastních dětí ve škole a v pracovním životě, obávají se, že se jim děti kulturně odcizí velkým vlivem vzdělávacích institucí.

Vedle toho existují další problémy specifické pro imigranty. Hodnota, jež se právě v muslimském kulturním okruhu tradičně připisuje vzdělání, u druhé a třetí generace nedokáže čelit vábení rychlých peněz, které lze vydělat nekvalifikovanou činností. Enormní obtíže mladých Turků uchytit se na trhu práce tento vývoj posilují. Kvalita dosaženého vzdělání zahraničních mladistvých se sice do roku 1993 lehce zvýšila, ale přesto se trend získání odborné kvalifikace od roku 1993 citelně zpomalil a v případě dosažení maturitní zkoušky se dokonce obrátil.

V roce 1999 tvořili cizinci devět procent všech žáků všeobecných škol. Na prvním stupni základní školy činil jejich podíl 12 procent, na druhém stupni 17 procent, na reálných školách 6 procent a na gymnáziích pouze 4 procenta. Rozdělení zahraničních absolventů ve srovnání s těmi německými dokládá výrazně horší předpoklady pro vzdělávání a pracovní trh: přibližně 19 procent zahraničních žáků opustí školu bez ukončení. 42 procent ukončí úspěšně základní školu, 29 procent reálnou školu a jen 7 procent získá maturitu. Z německých absolventů získá 26 procent maturitu, 25 procent ukončí základní školu a pouze 8 procent opustí školu bez řádných závěrečných zkoušek.

Pracovní integrace

Na profesním vzdělávání se tento trend stagnace mezi cizími studenty projevil ještě výrazněji. Od roku 1995 do roku 1998 klesl podíl těch, kteří pokračují ve vzdělávání po základní škole v učebních oborech, ze 41,1 na 37,8 procent. U německých vrstevníků tento podíl ve stejném období mírně vzrostl z 63,8 na 65,9 procent. Přejít ze základní školy do učebních oborů znamená tedy pro zahraniční studenty ještě zvláštní obtíže, jež souvisejí s celkem podprůměrnými výsledky závěrečných zkoušek.

Pohled na skupinu tureckých učňů vykazuje následné oborové rozložení: 48 procent absolvuje své vzdělání v průmyslu a obchodu, 39 procent v řemeslnictví. Na svobodná povolání (asistentka lékaře, pomocnice advokáta apod.) připadá 10 procent vyučených, zatímco ve veřejných službách lze sotva najít nějaké turecké učně (jedno procento). Samotná volba povolání se soustřeďuje na malý okruh činností. Mladé ženy volí především vyučení jako kadeřnice, asistentka lékaře či zubního lékaře nebo prodavačka. Mladí muži se přednostně vyučují automechaniky, malíři, lakýrníky nebo elektrikáři, plynáři a instalatéry, ačkoliv nemají tato povolání dobré výhledy do budoucna a nabízejí minimální postupové šance.

Na druhou stranu je přibližně 24 000 tureckých studentů zapsáno na německých vysokých školách, především v oborech ekonomie a práva, ale také inženýrství a humanitních věd. Představují 1,4 procenta všech studujících a osm procent osob tureckého původu ve věku mezi 18 a 25 lety, navíc jich 73,4 procent absolvovalo německý vzdělávací systém, což je vyšší podíl než u všech ostatních zahraničních studentů. To ukazuje vývoj směrem k integraci, ale s ohledem na cca 30 procent německých studentů ve věkové skupině mezi 18 a 25 lety je to stále ještě okrajová záležitost.

Celkem 33 procent mladých lidí tureckého původu mezi 18 a 30 lety nemá žádné vyučení? 52 procent složilo alespoň školní nebo pracovní zkoušky nebo je právě čekají, tři procenta absolvovala mistrovské nebo technické vzdělání a čtyři procenta dosáhly univerzitního titulu.

Zcela jednotvárný výběr výučních pozic s nízkou kvalifikací, popř. úplná rezignace na vzdělání lze u většiny mladých Turků s nízkou kvalifikací vysvětlit existencí etnické komunity. Podmínky socializace v městských čtvrtích s vysokým podílem přistěhovalců a nízkou úrovní bydlení souvisejí se specifickými, většinou nízkými šancemi na vzdělání. Pokud má již generace rodičů ve své národnostní skupině vnitroetnickou síť, je pravděpodobné, že podle toho také druhá generace vybuduje vztahy. Tato síť představuje zajisté socializační přínos, který je významný pro přístup k pracovnímu trhu etnické komunity, ale může být překážkou pro německý formální pracovní trh.

Na závěr této kapitoly ještě pohled na strukturu pracovního uplatnění mladých Turků: mezi mladistvými do 24 let, kteří se vzdělávají nebo pracují, pracuje 11 procent jako nekvalifikovaná pracovní síla, téměř jedna čtvrtina je vyučena a další čtvrtinu tvoří odborní

pracovníci. Každý pátý je zaměstnancem na nízké pracovní pozici, přibližně každý desátý potom na střední pozici.

Podíl nekvalifikované pracovní síly se s rostoucím věkem zvyšuje. Mezi staršími 60 let jsou to dvě třetiny, mezi tureckými pracovníky od 45 do 59 let je to 71 procent, ale v kategorii mezi 18 a 29 lety už „jen“ 41 procent. Oproti starším přiměřeně stoupá mezi mladými podíl kvalifikovaných pracovníků a především zaměstnanců. Téměř čtvrtinu pracujících od 18 do 29 let tvoří zaměstnanci. Struktura zaměstnání druhé generace Turků v Německu je tak oproti první generaci již diferencovaná a heterogenní. Porovnáme-li úroveň kvalifikace, turečtí pracovníci ve srovnání s německou společností stále ještě značně zaostávají.

Podnikání Turků

Možnost, jak zakotvit na pracovním trhu nebo získat vyučení, představují pro mladé Turky turecké podniky, rozrůstající se ve Německu. Od osmdesátých let se stále více pracovních migrantů osamostatňovalo, nejprve převážně v „ekonomice nízké“. V průběhu času se ale rozrostly obory, v nichž pracují zahraniční podnikatelé. Nejsou to jen tradiční odvětví potravin a gastronomie, turečtí a zahraniční podnikatelé obohacují nabídku také v oblasti služeb, řemeslnictví, stavebnictví, zpracovatelského průmyslu a technologie. Počet tureckých soukromníků činil na počátku 21. století téměř 60 000.

Počet soukromníků jasně ukazuje, že Turci zareagovali na výzvu v podobě strukturálních změn a aktivně se na nich podíleli. Navzdory značnému úbytku pracovních míst v uhelném a ocelářském průmyslu našli přistěhovalci, původně najatí právě pro tyto obory, i jejich potomci (znovu) své místo v německém hospodářském životě díky vlastní iniciativě. To dokládá hospodářskou dynamiku skupiny migrantů.

Mezi lety 1985 a 2000 vzrostl počet tureckých soukromníků z 22.000 na 59.500. To odpovídá 170 procentnímu růstu a představuje průměrný roční nárůst o 11 procent. Pouze za rok 2000 se vydalo na cestu k osamostatnění přibližně 4.300 Turků. Soukromnictví je jako pracovní perspektiva u turecké menšiny v Německu nadále velmi oblíbená.

Tento zakladatelský boom, který neustává od 90. let, se projevuje také ve společenské integraci, stejně jako na pracovní a hospodářské situaci ve Spolkové republice. Turecká

podnikání přinášejí úlevu pracovnímu trhu tvorbou nových pracovních pozic a míst pro učně, placením daní a odvodů, obohacováním nabídky zboží a služeb, podporou konkurence na lokálním a regionálním trhu a ulehčením sociálnímu systému, neboť důležitým motivem pro soukromnictví je hrozící nebo již aktuální nezaměstnanost.

„Integrační bilance“

Obyvatelstvo tureckého původu v Německu je natolik heterogenní, že je téměř nemožné zhotovit integrační bilanci pro skupinu „Turků“. Vedle integračních úspěchů v oblasti vzdělávání a práce trvají právě v těchto oblastech stále problémy, jimž se musí společnost i politikové více věnovat. Integrace se může zdařit pouze tehdy, pokud skupiny přistěhovalců i německá společnost zaujmou adekvátní stanovisko a vyvodí z něj důsledky.

Až do devadesátých let nikdo nepředpokládal, že pobyt přistěhovalců bude dlouhodobý, proto se změna přístupu a reformy dostavily opožděně. Například „interkulturní pedagogika“, která posouvá vzájemnou otevřenost a oboustranné učení do centra zájmu, byla využita teprve v průběhu devadesátých let. Na diskuzi o výuce islámského náboženství jako běžného vyučovacího předmětu se veřejnost od roku 1999 intenzivně podílí a s obavami ji sleduje. Pro její zavedení chybějí doposud nezbytné předpoklady. V roce 2002 konečně rozhodla vláda Severního Porýní-Vestfálska o zřízení katedry islámské teologie a pedagogiky, na níž by měli získat vzdělání učitelé pro výuku islámského náboženství.

Srovnání generací

Pro objasnění existujících problémů integrace musíme vzít v úvahu dvě skupiny, mezi nimiž panují zvláště velké rozdíly - první generaci pracovních migrantů a jejich děti, druhou generaci.

„Typický“ příslušník první generace, která tvoří přibližně čtvrtinu tureckého obyvatelstva, disponuje spíše nižším vzděláním, pracuje zpravidla na nižší pozici a jeho znalosti němčiny jsou horší – jeho šance v německé společnosti jsou velmi malé. Zároveň nevnímá tak silně diskriminaci, pravděpodobně proto, že klade malé nároky na integraci. Orientuje se na příbuzné, kteří zůstali ve vlasti a přátele své generace, ze srovnání s nimi vychází lépe především po hospodářské stránce. Cítí vazbu spíše k Turecku než k Německu a přiklání se

k tomu nechat si možnost návratu otevřenou. Tomu odpovídá jeho malý zájem o získání německého občanství. V důsledku toho směřuje své jednání spíše k udržování kultury svého původu.

Naproti tomu druhou generaci charakterizuje lepší vzdělání, vyšší pracovní pozice a lepší jazyková úroveň. Příležitosti být součástí německé společnosti jsou tedy lepší, ačkoliv stále ještě přetrvávají značné rozdíly. Zároveň příslušníci této skupiny pocítují na základě zcela jiných nároků mnohem silněji diskriminaci, což relativně ovlivňuje subjektivní vnímání integrace. Na rozdíl od první generace se tato skupina orientuje na Němce stejného věku, srovnání s nimi dopadá negativně.

„Typický“ příslušník druhé generace cítí stejné spojení s Německem jako s Tureckem a zřídka plánuje reemigraci. Podílejí se na německém společenském životě, přesto navíc využívají vnitroetnické organizace. Vztah k německému společenství je silnější než u první generace, projevuje se skrze kontakty, pozitivní obraz Německa a volný čas trávený v interetnickém prostředí. Druhá generace si pozvolna přisvojuje hodnoty německé společnosti, přičemž ale kultura původu hraje stále důležitou roli.

Celkově se druhá generace narozdíl od té první částečně přizpůsobila německé společnosti. Je ale nepřehlédnutelné, že integrace probíhá uvnitř druhé generace rozdílně. Existuje jednak již popsaná typická skupina druhé generace, jednak se ale přece najdou příslušníci druhé generace, jejichž šance podílet se na německé společnosti jsou stále velmi malé a kteří se z německé společnosti spíše stahují. Tato, třebaže malá, skupina využívá ke zlepšení vlastního sociálního postavení ve zvýšené míře struktury uvnitř etnika, které mohou dále podporovat izolaci.

Z tohoto přehledu je jasné, že po 40 letech nemůžeme hovořit o zdařilé nebo nezdařilé integraci Turků v Německu. Životní situace Turků v Německu je stejně jako jejich vztah k Němcům a jejich institucím nanejvýš komplexní a diferencovaný.

Odpověď na otázku zdařilé integrace je navíc o to těžší, že pojem integrace můžeme chápat rozličně. Jsou známkou nezdařilé integrace turecké diskotéky, turecké fotbalové kluby, turecké čtvrti nebo prodejny potravin? Kde přestává snaha být ve spojení s krajany legitimní a

mění se v ohrožení společenské soudržnosti? Zcela jistě musejí pro zdařilou integraci turečtí přistěhovalci a německá přijímací společnost spolupracovat intenzivněji než dosud.

3 Překladatelská analýza

Zvolená metoda analýzy mého překladu vychází z teorie, již představuje Christiane Nord ve své knize *Textanalyse und Übersetzen: Theoretische Grundlagen, Methode und didaktische Anwendung einer übersetzungsrelevanten Textanalyse*. Tento model jsem zvolila z několika důvodů. Translatoložka Nord nabízí přehledný a pro překladatele snadno uchopitelný postup, který je zároveň dostatečně podrobný, aby zohlednil všechny faktory důležité pro zachování správné funkce textu. Základní struktura se podle Christiane Nord dělí na vnětextové a vnitrotextové faktory, toto schéma bude kopírovat i má práce.

3.1 Vnětextové faktory

Jako vnětextové faktory uvádí Ch. Nord vysilatele, autora, intenci, adresáta, medium, místo, čas a funkci textu. Před provedením translatologické analýzy a samotného překladu bychom neměli opomíjet ani roli zadavatele překladu. Zadavatel by měl určit bližší parametry překladu, jako je např. specifikace okruhu příjemců překladu, účinku a funkce překladu.

3.1.1 Vysílatel

Vysílatelem původního textu je Spolkové ústředí pro politické vzdělávání (*Bundeszentrale für politische Bildung*), instituce spadající pod německé Spolkové ministerstvo vnitra, mající za úkol podporovat politickou uvědomělost obyvatel. Originální text byl publikován u příležitosti 40. výročí příchodu tureckých přistěhovalců do Německa v roce 2002 v tištěné brožuře č. 277 s názvem *Türkei* a zároveň na internetových stránkách instituce. Při překladu jsem původně vycházela pouze z verze, dostupné na internetových stránkách. Díky ochotě zaměstnanců pobočky BPB v Bonnu se mi podařilo získat navíc i kopii výtisku sešitu č. 277. Obě verze, tištěná i publikovaná na internetových stránkách, se liší pouze co do formální úpravy textu. Tištěná verze obsahuje ke každému tématu navíc fotografie s popisky.

3.1.2 Autor

Autorem výchozího textu je Prof. Dr. Faruk Şen, vysokoškolský profesor essenské a bamberské univerzity, jenž se narodil roku 1948 v turecké Ankaře a nyní žije v Německu. Faruk Şen založil v roce 1985 Centrum pro turecká studia (*Zentrum für Türkeistudien*), kde působil jako ředitel až do roku 2008, kdy byl z funkce kvůli svým kontroverzním výrokům odvolán. Autor se ve svém profesním životě kontinuálně věnuje tématu tureckých přistěhovalců v Německu a v Evropě. Na toto téma publikoval několik prací. Faruk Şen podporuje německo-tureckou spolupráci i na akademické půdě. V roce 2005 získal Şen Cenu německo-tureckého přátelství. V současnosti vyučuje ekonomii na univerzitě v Essenu¹.

Vzhledem k výše uvedeným údajům můžeme očekávat, že text bude napsán odborným stylem. Jelikož Faruk Şen pobývá na území Německa dlouhodobě a běžně publikuje v německém jazyce, neočekávám, že text ponese nestandardní jazykové prvky, které bychom mohli teoreticky očekávat od nerodilých mluvčích.

3.1.3 Intence

Intence vysilatele je dána funkcí samotné instituce Spolkového ústředí pro politické vzdělávání. Záměrně uvádím intence vysilatele a nikoliv intence autora. Úkoly Spolkového ústředí pro politické vzdělávání jsou úředně definovány, proto můžeme záměr vysilatele považovat za nadřazený záměru autora. Tato instituce musí být nositelem vyvážených politických postojů a podléhá kontrole. Autor je tedy v tomto případě povinen převzít intenci vysilatele, v případě rozporu by článek nemohl být publikován ve spolupráci s tímto vysilatelem. Záměrem je podat ucelený přehled historie pobytu Turků v Německu s důrazem na sociální a ekonomické aspekty jejich života. Podle klasifikace Christiane Nord, jež rozlišuje záměr informativní (*Darstellungsintention*), výrazový (*Ausdruckintention*), apelativní (*Appellintention*) a fatický (*phatische Intention*), se v tomto případě jedná o záměr informativní².

3.1.4 Příjemce

---

1 Almanya Bülteni. [online]. [cit. 2013-04-24]. Dostupné z: <http://www.almanyabulteni.de/kim-kimdir/prof-dr-faruk-sen>

2 Nord, 1995, 55-56

Původní článek byl otištěn v rámci řady *Informationen zur politischen Bildung* ve svazku 277 nesoucí název *Türkei*. Tato řada je mimo jiné používána pro výuku politických témat ve školách. Vznik sešitu *Türkei* byl motivován možným rozšířením Evropské unie o Turecko. Představuje zemi v historickém, kulturním, hospodářském a společenském kontextu, neopomíjí ani současnou zahraniční politiku. Příjemcem původního textu je tedy laická, německy hovořící, veřejnost, která měla po určitý čas možnost přístupu k článku například na internetových stránkách www.bpb.de. Znalosti tématu nejsou od čtenáře vyžadovány, článek může dobře posloužit jako první kontakt s touto problematikou, stejně tak ale může poskytnout ucelený přehled odborníkovi například v oboru migrace. Výchozí článek je napsán pro německého příjemce se zájmem o Evropskou unii, integraci přistěhovalců, Turecko, německo-turecké vztahy nebo současnou německou společnost. Okruh čtenářů překladu je nutně užší, protože samotné téma je součástí německých reálií a předpokládá tedy od čtenáře zájem o Německo, Turecko nebo integraci v současné Evropě.

3.1.5 Médium

Původní text je realizován písemně ve dvou médiích – v tištěném sešitě a na oficiálních internetových stránkách instituce, které jsou volně přístupné a věnují se politice, dějinám i aktuálnímu dění. Jak jsem se zmínila již výše, jednotlivá vydání se vzájemně obsahově neliší. Překlad by mohl být publikován na webových stránkách zaměřených na současnou politiku, například na stránkách Ústavu mezinárodních vztahů Praha. V tištěné podobě by mohl vyjít ve zkrácené verzi v některém z periodik téže instituce. Svě místo by článek dozajista našel i ve sborníku věnovaném tématům jako např. Německo, Turecko nebo integrace v Evropě.

3.1.6 Pragmatika místa

Článek v tištěné podobě vyšel v Německu, kde byl pravděpodobně také napsán. Společně s jeho uveřejněním na internetu se stal dostupným pro všechny jeho německy hovořící uživatele. Zcela konkrétní vznik místa není tedy dle mého názoru pro překlad podstatný. Text nevykazuje žádné prvky rakouské nebo švýcarské němčiny. Zajisté se jedná o téma, jež je německé společnosti výrazně bližší než společnosti české, přesto se domnívám, že existuje dostatek českých čtenářů, pro něž bude toto téma zajímavé a přínosné.

Původ článku musí překladatel zohledňovat i kvůli jednotlivostem v textu. V některých případech by byl doslovný překlad zavádějící a je nutné, aby překladatel text přizpůsobil prostředí čtenáře překladu.

*53 Prozent wanderten im Zuge der Familienzusammenführung ein, und 17 Prozent der erwachsenen Türkinnen und Türken sind bereits **hier** geboren.*

*53 procent Turků přicestovalo v rámci sjednocení rodin a 17 procent dospělých se v **Německu** již narodilo.*

3.1.7 Pragmatika času

Přesné datum napsání článku neznáme, můžeme jej ale určit alespoň přibližně. V tištěné podobě byl článek publikován v roce 2002. Statistické údaje, které autor užívá, se datují přibližně do roku 2000. Díky informaci v textu, že se v roce 2001 slavilo výročí příchodu tureckých imigrantů do Německa, lze usuzovat, že autor článek napsal nedlouho před jeho publikací, tedy v roce 2002. Pro překladatele je to informace poměrně důležitá, protože je nutné věnovat zvýšenou pozornost časovým údajům v textu. Celý svazek *Türkei* byl od té doby znovu publikován v aktualizované verzi. To je hlavní důvod, proč článek již v současnosti není dostupný na internetových stránkách. Samotný článek o turecké menšině v Německu nebyl již do aktualizovaného vydání zařazen. Aktualizovaný článek by zajisté byl cenným zdrojem aktuálních informací a pomohl by vytvořit aktuální obraz o integraci turecké menšiny v Německu. Překladatel si tedy musí vystačit s daty známými k roku 2002. Můžeme pouze spekulovat o důvodech, proč článek nebyl aktualizován. Jedním z nich by mohly být kontroverzní výroky autora v roce 2008, čímž by text mohl ztratit politickou vyváženost. To by bylo v rozporu se zásadami Spolkového ústředí pro politické vzdělávání.

Ze stejných důvodů, jako jsem zmínila výše u pragmatiky místa, musí překladatel pracovat i s časovým posunem, který nutně vzniká mezi čtenářem originálu a čtenářem překladu.

*...ab Anfang der neunziger Jahre wuchs sie auf **heute** 2,4 Millionen Türkischstämmige.*

*Od počátku devadesátých let **do roku 2002** vzrostl na 2,4 milionu.*

Insgesamt waren damit Ende 1999 337841 türkischstämmige Personen eingebürgert, inzwischen liegt die Zahl bei schätzungsweise über 400000.

Celkem tak získalo německé občanství ke konci roku 1999 337.841 osob tureckého původu, v roce 2002 se toto číslo pohybovalo odhadem kolem 400.000.

3.1.8 Důvod vzniku textu

Celý svazek *Türkei* vznikl proto, aby veřejnosti přinesl informace o dalším potenciálním možném členu Evropské unie – Turecku. Motivace autora a zadavatele textu mohou, ale také nemusí být totožné. Narozdíl od autora, jehož pravděpodobná motivace byla kromě zájmové také komerční, se můžeme domnívat, že zadavatele již z podstaty funkce Spolkového ústředí pro politické vzdělávání výdělek nemotivoval, přinejmenším ne tak silně. Kromě toho tušíme jakousi podružnou motivaci vzniku, která vyplývá z faktu, že text byl napsán nedlouho po 40. výročí příchodu tureckých imigrantů. V roce 2001 se slavilo 40. výročí počátku migrace největší přistěhovalecké skupiny žijící v Německu. Autorovým důvodem pro napsání článku byla pravděpodobně snaha shrnout dosavadní průběh integrace turecké menšiny v Německu.

3.1.9 Funkce a styl textu

Text je psaný, monologický a připravený. Jeho hlavní funkci můžeme označit jako informační, funkce textu tak odpovídá intenci autora. Jedná se o faktografický text, psaný odborným stylem. Srozumitelnost textu mohou ztěžovat dlouhá souvětí a značná nominalizace stylu. Např. *Anfang der neunziger Jahre entzündete sich im Zuge rechtsradikaler Übergriffe, an erster Stelle der Brandstiftungen von Mölln November 1992 und Solingen Mai 1993, und als Konsequenz der Erfolge rechtsradikaler Parteien bei Landtagswahlen die Diskussion um die Integration ausländischer, darunter auch besonders türkischer Staatsbürgerinnen und Staatsbürger in Deutschland.* V převodu takovýchto struktur bude spočívat důležitá úloha překladatele. Na výsledku bude záviset srozumitelnost a také čtivost překladového textu.

3.2 Vnitrotextové faktory

Jako vnitrotextové faktory uvádí Christiane Nord následující: téma, presupozice, kompozice, neverbální prvky, lexikum, syntax a suprasegmentální jevy.

3.2.1 Téma

Tématem celého sešitu je Turecko. Jednotlivé články se potom zabývají různými podtématy, např. historie, ekonomika, současná politika. Nadtéma je tedy jediný společný prvek. Články by bylo možné publikovat odděleně, aniž by došlo k sémantickému narušení. Článek vybraný pro překlad je tematicky koherentní. Hlavní téma je explicitně vyjádřeno v samotném nadpisu *Türkische Minderheit in Deutschland*. Vzhledem k informativnímu charakteru nadpisu jsem zvolila doslovný překlad - *Turecká menšina v Německu*. Text se po krátkém úvodu strukturalizuje do samostatných kapitol. Jednotlivé kapitoly pojednávají o historii pracovní migrace v Německu, průběhu integrace, sociální struktuře, všedním životě imigrantů, vytváření paralelních společností a podávají tak komplexní přehled o tureckém etniku v Německu. Jednotlivé kapitoly se dále člení na podkapitoly.

3.2.2 Obsah

Ve stručném úvodu podává autor náhled na tureckou menšinu v dnešním Německu. Upozorňuje na skutečnost, že velká část této menšiny se narodila již v Německu a její vazby s Tureckem nejsou tak pevné jako u první generace. Zároveň konstatuje, že zatím stále nedošlo k úplné integraci a mezi Němci a tureckou menšinou stále existuje určitá bariéra. Po historickém přehledu, v němž chronologicky popisuje události od podpisu smlouvy o nábore pracovníků přes sestěhování rodin a pokusy o návrat zpět do Turecka až po nabídku občanství ze strany Německa, se tématu integrace tureckých gastarbeiterů věnuje podrobněji. Ačkoliv se celé roky hovoří o „Turcích“, není tato menšina zcela homogenní. Německá společnost navíc po dlouhou dobu žila v zajetí představy, že tato skupina obyvatel se jednoho dne vrátí do vlasti, a proto přichází s reformními opatřeními pozdě. Autor se postupně zaobírá jednotlivými oblastmi života, jako jsou vzdělání, pracovní uplatnění nebo péče ve stáří. V každé kapitole předkládá pro jasnější představu čtenáře statistické údaje. V závěru představuje Faruk Şen určité zhodnocení integrace, poukazuje na zásadní rozdíly mezi

příslušníky první a druhé generace. Za klíč k úspěšné integraci považuje užší spolupráci obou stran.

3.2.3 Presupozice

Presupozice čtenáře, pro něhož překladatel překládá, hraje při překladu zásadní roli: „Präsuppositionen in diesem Sinne sind also die Voraussetzungen, die der Sprecher bei der Äußerung in bezug auf den Horizont des Hörers macht.“³ Tématika článku je kulturně vázána na německou společnost, což může při přenosu textu do jiného kulturního prostředí působit potíže. Obtíže způsobené právě nedostatečným povědomím o německých realitách se mohou v několika případech vyskytnout. Jako příklad můžeme uvést kapitolu o vzdělávání. Německý a český školní systém se odlišují natolik, že by prostý překlad termínů (jako je *weiterführende Schule*) českému čtenáři nepřinesl zamýšlenou informaci. Na těchto místech je zapotřebí citlivých překladatelských zásahů, které vyvolají potřebný účinek, aniž by došlo k naprostému potlačení německého prostředí. Původní text je zamýšlen čtenáři s velmi dobrou znalostí německého jazyka. Jelikož byl článek publikován pod záštitou Spolkové centrály pro politické vzdělávání, předpokládá se, že čtenář, jenž takový článek vyhledává, má všeobecný přehled a zájem o politické, historické a společenské dění.

3.2.4 Kompozice

Translatoložka Christiane Nord dělí kompozici na dvě samostatné jednotky – makrostrukturu a mikrostrukturu. Makrostrukturu psaného textu určujeme především opticky, pomocí odstavců, kapitol apod. První kapitola tvoří úvod, jak napovídá již její samotný název *Einführung*, a poslední kapitola tvoří závěr. Jednotlivé kapitoly i podkapitoly jsou opatřeny nadpisy, které jsou graficky odlišeny. Podkapitoly se dále člení na odstavce různého rozsahu. Samotný text byl v tištěné publikaci rozdělen do tří sloupců a připomíná tak spíše publicistický text. Text je přerušen výčtem organizací a sdružení, do překladu nebyl zahrnut z výše uvedených důvodů. Na internetových stránkách byl publikován v odlišné grafické podobě, této formy se budu držet i já, v praxi by o ní pak rozhodoval nakladatel. Text je doplněn fotografiemi s popisky, z technických důvodů nebyly zahrnuty do překladu.

---

³ Nord, 1995, str. 110

Mikrostruktura kompozice se budu věnovat v podkapitolách syntax a lexikum.

3.2.5 Neverbální prvky

Jak bylo již zmíněno výše, text originálního článku je proložen fotografiemi s popisky, fotografie zachycují především okamžiky z každodenního života Turků v Německu a tematicky doplňují jednotlivé kapitoly. Pro význam textu nejsou podstatné a slouží především jako ilustrační materiál a zpestření pro čtenáře. Název článku a nadpisy kapitol i podkapitol jsou graficky odlišeny tučným písmem, názvy kapitol jsou navíc zvýrazněny větším písmem než zbytek textu. Obdobné rozlišení zachovávám i v překladu. Kurzívou jsou textu vyznačené cizojazyčné (turecké a latinské) termíny.

3.2.6 Lexikum

Článek je napsán současnou němčinou bez jakýchkoliv prvků austriacizmu či helvetizmu. Již z některých vnitrotextových faktorů můžeme předvídat druh lexika, s nímž se v textu setkáme. V první řadě se překladatel setkává s pro němčinu typickými složenými podstatnými jmény (*Familienzusammenführungsalter, Einbürgerungsvoraussetzung, Zahnarthelferin...*). V textu článku se také vyskytují latinské výrazy z právní oblasti (*ius sanguinis, ius solis*), které jsou ale obdobně jako turecké pojmy (*Pembe Kart*) vždy německy vysvětleny. Nicméně i v takovém případě je třeba, aby překladatel zpracoval rešerši české terminologie, jež se od té německé může lišit.

Obdobný postup vyžadují i názvy smluv, o nichž se autor v textu zmiňuje (*Europäische Menschenrechtskonvention, Europäische Sozialcharta*). Tyto listiny jsem vyhledala v českém i německém znění kvůli upřesnění některých termínů (např. *Wanderarbeiter*) a zároveň ověření faktické správnosti. Během ověřování jsem zjistila, že výchozí text obsahuje faktografickou chybu, jež mohla vzniknout překlípem. Tato chyba se objevuje v tištěné brožuře i ve verzi na internetových stránkách. Chyba se vyskytuje ve větě *Sie konnten sich dabei auf internationale Abkommen stützen, die das Recht von Wanderarbeitern auf Familie festschreiben, wie zum Beispiel Art. 8 der Europäischen Menschenrechtskonvention oder Art. 9 der Europäischen Sozialcharta*. Podle mého zjištění se k právu migrujících pracovníků na

sjednocení rodiny vztahuje článek 19 Evropské sociální charty. Vzhledem k tomu, že se jedná o text odborný, nelze tuto chybu považovat za autorův záměr. Z tohoto důvodu je v textu překladu uveden již opravený údaj.

Dále se v textu objevují toponyma (*Portugal, Tunesien, die Türkei, Mölln, Solingen, Nordrhein-Westfalen*), antroponyma (*Aseris, Krimtataren, Kurden, Uiguren*) a názvy německých zákonů (*Staatsangehörigkeitsgesetz, Gesetz zur Förderung der Rückkehrbereitschaft von Ausländern, Einbürgerungsgesetz*).

3.2.7 Syntax

Celý text je napsán v hypotaktických souvětích různého rozsahu, jež jsou nezdědka poměrně dlouhá a členitá. Velmi frekventovaně se objevují různé výčty, vsuvky a věty vložené. Souvětí jsou prodlužována dvojtečkami: *Aus der spezifischen räumlichen Verteilung ergeben sich sowohl besondere Belastungen, als auch einige tendenziell günstige Lebensumstände: Zwar muss in den Kernstädten mit höheren Mieten, wenig Wohnraum und relativ großer ökologischer Belastung gerechnet werden - dafür sind aber die Verkehrsanbindungen günstig, es bestehen gute Chancen, sich in ethnische Selbstorganisationen zu integrieren, aber auch Zugang zu deutschen Angeboten der Altenarbeit zu finden.* Věty jsou psány převážně v oznamovacím způsobu, v minulém a přítomném čase. Pouze ve dvou případech se setkáváme s větou tázací *Ist die Existenz türkischer Diskotheken, türkischer Fußballvereine, türkischer Wohnviertel oder Lebensmittelgeschäfte ein Zeichen misslungener Integration? / Wo hört das legitime Bestreben, im Verbund mit den Landsleuten zu sein, auf und wandelt sich in eine Bedrohung des gesellschaftlichen Zusammenhalts?* Věta zvolací se v textu nevyskytuje žádná. K vyjádření minulosti je užito préteritum – formálně kratší prostředek, používaný především v připravených psaných textech. Perfektum autor volí pro situace, jež mají nějaký vztah k přítomnosti. Častým jevem je užití pasiva, a to jak v minulosti, tak v přítomnosti a velmi časté užití infinitivní vazby s *zu*: *Migrantinnen und Migranten aus der Türkei, die nicht die deutsche Staatsbürgerschaft haben, laufen dagegen Gefahr, ihren Aufenthaltsstatus und somit die Option zu verlieren, den Wohnort im Alter erneut nach Deutschland zu verlegen.*

Překvapivě v textu nenalezneme žádnou konstrukci s podmětem *man*.

3.2.8 Suprasegmentální jevy

Text byl otištěn písmem Times New Roman. Kurzívou jsou vyznačena cizojazyčná slova a tučně autor označuje nadpisy a popisky fotografií. Dva menší vložené články, které nejsou z výše uvedených důvodů zahrnuty do překladu, byly otištěny (stejně jako přehled organizací a sdružení) naopak bezpatkovým typem písma tak, aby došlo k optickému odlišení jednotlivých celků.

Z dalších suprasegmentálních prvků nalezneme v textu dvojtečky, které slouží k dořečení výpovědi, a závorky, do nichž autor umísťuje doplňující informaci *Die Gründe liegen in einem Gemisch sozialer und kultureller Ursachen: Das gilt zum Beispiel für die gemeinsame Freizeitgestaltung (Alkoholverbot für Muslime)*. Přímá řeč se v textu nevyskytuje a uvozovky autor používá pro výrazy, od nichž se chce určitým způsobem distancovat nebo nevyjadřují zcela přesně autorovu myšlenku, ale také pro oficiální názvy smluv a zákonů *Der „typische“ Arbeitsmigrant der ersten Generation... / In der politischen Debatte macht seit einiger Zeit das Schlagwort der „Parallelgesellschaften“ die Runde, oftmals verknüpft mit der implizit oder explizit geäußerten Sorge um die Radikalisierung der muslimischen Zuwanderer. / Das „Abkommen zur Anwerbung türkischer Arbeitskräfte für den deutschen Arbeitsmarkt“ wurde am 31. Oktober 1961 zwischen der Türkei und Deutschland geschlossen.*

4 Metoda překladu a překladatelské postupy

Tato část mé bakalářské práce se bude zabývat metodou překladu a překladatelskými postupy, mezi ty řadíme transkripci, transpozici, substituci, modulaci, kalk, ekvivalenci a adaptaci⁴. Některé z těchto postupů budou stručně popsány a následně je budu demonstrovat na konkrétních příkladech z překládaného textu. Cílem překladu bylo poskytnout českému čtenáři informace a hodnoty původního textu, jeho obsah i formu. Protože se nejedná o uměleckou literaturu, nýbrž o odborný text, zvolila jsem pro svůj překlad překladatelskou metodu věrnou nebo též reprodukční⁵.

4.1 Transpozice

O transpozici hovoříme, pokud překladatel provede slovnědruhovou záměnu. Při překladu z němčiny do češtiny se jí dopouštíme velmi často, důvodem je vysoká frekvence složených slov v němčině a výraznější nominalizace němčiny, jež by při převodu do českého jazyka nebyla pro čtenáře příliš čtivá.

Somit ist nicht nur der eher erzwungene Austausch am Arbeitsplatz stark ausgeprägt, sondern auch der weitgehend freiwillige Umgang in der Nachbarschaft und im Freundeskreis.

Nezůstává tedy jen u pracovních kontaktů, které by byly uskutečňovány spíš z nutnosti, ale dochází také ke zcela dobrovolnému společenskému styku v sousedství a v okruhu přátel.

Das gilt zum Beispiel für die gemeinsame Freizeitgestaltung (Alkoholverbot für Muslime).

Příkladem může být společně trávený volný čas (muslimové nesmějí pít alkohol).

Transpozice může být i větněčlenská, v takovém případě dochází ke záměně větných členů. V následující větě se z předmětu stává podmět.

---

⁴ KNITTLOVA a kol, 2010, s.19

⁵ Levý, 1983, s. 86-87

Für die türkischstämmigen Menschen sind die Rückkehrschranken in der Regel höher als für Spanier oder Italiener...

Lidé tureckého původu čelí zpravidla větším překážkám pro návrat domů než Španělé nebo Italové.

4.2 Transkripce

Transkripci popisuje Levý následovně: „... transkripce, přepis, je nutná tam, kde význam, tedy činitel obecný, úplně mizí.“⁶ Použila jsem ji pro převod německých zeměpisných názvů bez ustáleného českého názvu.

*Anfang der neunziger Jahre entzündete sich im Zuge rechtsradikaler Übergriffe, an erster Stelle der Brandstiftungen von **Möln** November 1992 und **Solingen** Mai 1993...*

*Tato diskuze se rozvířila v důsledku akcí pravicových radikálů, v první řadě kvůli žhářským útokům ve městech **Möln** a **Solingen** v listopadu 1992 a v květnu 1993, vyvolal ji také úspěch extrémně pravicových stran ve volbách do zemského sněmu.*

Stejný postup jsem uplatnila při překladu německých zákonů a reálií, jež jsou velmi úzce navázány na německé prostředí. Důvodem mého rozhodnutí byla snadná dohledatelnost ze strany českého čtenáře, všechny tyto případy doplňuje kvůli zachování sémantické hodnoty stručný popis, v některých případech je německý název uveden v závorce.

*Um finanzielle Anreize für die Rückkehr zu schaffen, verabschiedete der Bundestag am 28. November 1983 das „**Gesetz zur Förderung der Rückkehrbereitschaft von Ausländern**“, das rund 250000 ausländische, meist türkischstämmige Personen in den Jahren 1983 und 1984 zur Heimkehr bewegte.*

*Se záměrem povzbudit návrat migrantů do vlasti schválil Spolkový sněm 28. listopadu 1983 zákon na jeho podporu (tzv. **Gesetz zur Förderung der Rückkehrbereitschaft von***

---

⁶ Levý, 1983, s. 114

Ausländern), který mezi lety 1983 až 1984 přiměl k návratu domů 250.000 cizinců převážně tureckého původu.

Hierzu gehörten auch die Arbeitnehmerschaften, die in Deutschland für eine erfolgreiche Reintegration in die Türkei konzipiert wurden.

K tomu patřily i podniky zřizované jako společnosti zaměstnanců (tzv. *Arbeitnehmerschaften*), které byly v Německu koncipovány pro úspěšnou reintegraci v Turecku.

Zvláštním případem transkripce je pojem *Gastarbeiter*, dlouho jsem váhala, jakým způsobem jej zasadit do českého textu. Ačkoliv se dnes již jedná o všeobecně známý pojem, přeci jen stále působí jako cizí prvek. Po rešerši v českých internetových médiích jsem zjistila, že přístup k tomuto pojmu není jednotný. Dokonce i v rámci jednoho média se můžeme setkat s různými způsoby zápisu. V naprosté většině případů se ale setkáme s tímto termínem bez uvozovek či grafického odlišení a tento přístup jsem nakonec uplatnila ve své práci.

Jsou zároveň skupinou, kterou Němci především kvůli muslimské víře vnímají mezi gastarbeitery jako „nejcizejší“.

4.3 Substituce

„Substituce, tj. náhrada domácích analogií, je na místě tam, kde se zároveň silně uplatňuje obecný význam...“⁷ K substituci jsem přikročila v pasáži, jež používá termíny německého školského systému.

*Knapp drei Viertel der 18- bis 25-jährigen haben mindestens **die weiterführende Schule** in Deutschland besucht.*

*Téměř tři čtvrtiny Turků ve věku od 18 do 25 let navštívily v Německu alespoň **druhý stupeň základní školy**.*

---

⁷ Levý, 1983, s. 114

Vzhledem k rozdílnosti obou systémů, nenajdeme v české terminologii adekvátní termín. Překlad metodou doslovného překladu, tedy kalkováním, by nepřinesla českému čtenáři informaci stejné hodnoty jako čtenáři originálu. Pomocí substituce vyvoláme u čtenáře překladu představu odpovídající úrovni vzdělání, aniž bychom museli vysvětlovat specifika německého vzdělávacího systému podrobněji.

4.4 Modulace

Modulace spočívá ve změně hlediska a můžeme o ní hovořit v následujících příkladech:

Die Zahl der kurdischen Asylsuchenden und -berechtigten dürfte 30000 bis 40000 betragen.

Počet Kurdů, kteří hledají azyl a mají na něj nárok, může činit 30 až 40.000.

*Für die türkischstämmigen Menschen sind die **Rückkehrschranken** in der Regel höher als für Spanier oder Italiener...*

*Lidé tureckého původu čelí zpravidla **větším překážkám pro návrat domů** než Španělé nebo Italové.*

4.5 Vypuštění části textu

Po pečlivém uvážení jsem vypustila dva menší články, které byly uveřejněny v tištěné verzi společně s článkem *Türkische Minderheit in Deutschland*. Jedná se o článek *Sprache als Integrationshindernis* od Heriberta Seiferta, převzatý z novin *Süddeutsche Zeitung* z 2. března 2002 a o článek „*Hilfe zur Selbsthilfe*“ od Moniky M. Metzner, ten byl původně publikován 12. června 2002 v novinách *Frakfurter Rundschau*. Ačkoliv jsou oba články zajímavým doplněním tématu, rozhodla jsem se je kvůli rozsahu vynechat a upřednostnit plné znění hlavního článku. Z něj byl kvůli rozsahu vynechán pouze přehled a program organizací a spolků, které sdružují příslušníky turecké menšiny v Německu.

5 Typologie překladatelských problémů

V této části postupně představím problémy, které se objevily při převodu z výchozího do cílového jazyka. Zaměřím se především na potíže v gramatické, syntaktické a lexikální rovině.

5.1 Syntakticko-gramatická rovina

Nejčastějším problémem při překladu z němčiny do češtiny bývá převod pasiva. V češtině existuje odpovídající forma pro vyjádření pasiva, její frekvence ale nedosahuje zdaleka stejné úrovně jako v němčině. Přesto jsem se nesnažila vyhýbat užití pasiva ve všech případech. V případě odborného článku nebude působit rušivě ani v českém textu.

*Bei der Wohnungs- und Arbeitssuche sowie am Arbeits- bzw. Ausbildungsplatz **wird** Ungleichbehandlung von den Betroffenen mehrfach und häufig **beobachtet** (zwischen 38 Prozent und 43 Prozent).*

*Při hledání bydlení a práce, také v zaměstnání popř. na výučním místě **pozorují** postižení nerovné zacházení častěji a opakovaně (38 až 43 procent).*

Neméně často se překladatel musí vypořádat s participiálními konstrukcemi. Do češtiny se často překládají vedlejší větou.

Dieser seit den neunziger Jahren anhaltende Gründerboom wirkt sich sowohl auf die gesellschaftliche Integration...

*Tento zakladatelský boom, který **neustává od 90. let**, se projevuje také ve společenské integraci,...*

5.2 Dělení složitých souvětí na kratší celky

Ve výchozím textu se na mnohých místech vyskytují poměrně složitá souvětí s vloženými větami, jež by při převodu do češtiny působila nepřirozeně, nepřehledně a v některých

případech by byla dokonce nesrozumitelná. Proto jsem v takových případech souvětí rozdělila na více větných celků ve snaze dosáhnout větší srozumitelnosti, přehlednosti a čtivosti textu.

Die amtliche Statistik zur Entwicklung der türkischen Bevölkerungszahl in Deutschland verliert aufgrund des zunehmenden Trends zur Einbürgerung und aufgrund der als Deutsche in Deutschland geborenen türkischstämmigen Kinder an Aussagekraft, da die Deutschen türkischer Abstammung in ihr nicht mehr aufgeführt werden.

Oficiální statistika k vývoji počtu Turků v Německu ztrácí svou výpovědní hodnotu z důvodu sílícího trendu přijímání občanství a také proto, že děti tureckého původu narozené v Německu získávají německé občanství. Němce tureckého původu tato statistika již neuvádí.

V případě následujícího souvětí došlo ve snaze o srozumitelnost o výrazný posun. V zájmu srozumitelnosti bylo nutné přikročit ke zlogičtění textu.

*Die Rückkehrabsicht wurde, **inzwischen aber eher als eine bloße Willensbekundung**, von vielen noch immer aufrecht erhalten, mitunter dankbar aufgenommen von der deutschen Gesellschaft, da sie das Fehlen von Integrationsangeboten entschuldigte.*

Mnozí stále udržovali vidinu návratu, i když z Německa ve skutečnosti odejít nechtěli. To občas německá společnost přijímala s povděkem, protože tím omlouvala absenci nabídek k integraci.

K dělení vět na kratší celky jsem se uchýlila také v případě dlouhých souvětí, jejichž části byly rozděleny pomocí dvojtečky. V češtině je takové dělení výrazně méně obvyklé než v němčině.

Die Gründe liegen in einem Gemisch sozialer und kultureller Ursachen: Das gilt zum Beispiel für die gemeinsame Freizeitgestaltung (Alkoholverbot für Muslime).

Může za to kombinace sociálních a kulturních příčin. Příkladem může být společně trávený volný čas (muslimové nesmějí pít alkohol).

5.3 Lexikální rovina

Typickým jevem německého textu jsou složeniny, o nichž jsem psala již výše. Největší potíže jsem měla se složeninami, pro něž nemáme nejen odpovídající pojmenování. Např. pro termín *Selbstorganisation* se mi nedařilo najít vhodný český ekvivalent.

*Auf das Vorhandensein und die ungefähre Größe der Gruppen lässt sich in erster Linie aus der Existenz entsprechender **Selbstorganisationen** schließen.*

*Přítomnost a přibližnou velikost **etnických** skupin lze vyvozovat především z existence **příslušných vlastních organizací**.*

V mém překladu došlo k neutralizaci, tu jsem se snažila kompenzovat rozšířením kontextu tak, aby český čtenář získal kompletní informaci.

K úpravě jsem přistoupila v případě názvu kapitoly *Türkische Unternehmen*. Z lexikálního hlediska nestojíme na první pohled před obtížným úkolem a pro překlad bychom mohli zvolit obrat, který se nám přímo nabízí - *Turecké podnikání*. Zvolila jsem překlad *Podnikání Turků* a vedly mě k tomu především asociace, jež mohou být ve čtenáři vyvolány. *Turecké podnikání* může evokovat „turecké hospodářství“, což by bylo nežádoucí konotací, jíž jsem se snažila vyhnout.

6 Překladatelské posuny

K posunům dochází během překladu nutně již z podstaty rozdílnosti obou jazyků a ze vzdálenosti mezi dvěma kulturami. Popovič se drží klasifikace Kathariny Reiss a uvádí aktualizaci, adaptaci a lokalizaci⁸. Některým posunům jsem se věnovala již v předchozích oddílech.

Vzhledem k tomu, že text pochází z roku 2002, obsahuje řadu faktů, které by bylo možné aktualizovat. Dohledání veškerých statistických údajů ale není v silách překladatele, proto jsem přistoupila pouze k zohlednění pragmatiky času textu a použila takové prostředky, aby si čtenář uvědomoval, že se konkrétní údaje vztahují k již uplynulému časovému období. Příklady jsem již uvedla výše.

Některé pojmy jsem dohledávala v českých médiích. Příkladem může být pojem *Anwerbevertrag*, překladatel by mohl přijít s vlastním řešením, není to ale pro českého čtenáře zcela nové téma, a proto je vhodnější vyhledat již užívaná řešení. Po vzoru českých médií (Česká Televize a Týden) jsem použila termín *smlouva o nábore pravocníků*. K výraznějšímu posunu došlo v případě pojmu *Ölpreisexplosion*. Zatímco pro německého čtenáře je to pojem zcela běžný, v českém textu by mohl působit cizí.

*Als aufgrund der **Ölpreisexplosion** 1973 eine wirtschaftliche Rezession einsetzte, nahm der Arbeitskräftebedarf stark ab,...*

*Z důvodu hospodářské recese, způsobené **ropnou krizí** v roce 1973, výrazně poklesla poptávka po pracovní síle...*

---

⁸ Popovič, 1975, s. 130

7 Závěr

Cílem této bakalářské práce bylo vypracování českého překladu odborného textu o turecké menšině žijící v Německu. Článek *Türkische Minderheit in Deutschland* vychází z německého prostředí, jež také popisuje a pro něž je určen. Překladatel tedy stojí před nelehkým úkolem. Ve své práci jsem se snažila, aby byl výsledný text překladu pro českého čtenáře snadno uchopitelný, čitelný a přirozený. Přesto jsem chtěla dosáhnout co nejvyšší míry informativnosti článku, a proto jsem zachovala i velké množství německých termínů, díky nimž si čtenář bude moci případně dohledat další údaje. Já sama jsem si k tématu zjišťovala další informace nejen z vlastního zájmu, ale i ve snaze proniknout lépe do tématu a vytvořit tak preciznější překlad.

V komentáři jsem se snažila představit průřez překladatelskými problémy, s nimiž jsem se při své práci potýkala. Nebylo možné postihnout všechny posuny a všechny nesnáze. Překládání je velmi komplexní činnost a není snadné představovat jednotlivé problémy izolovaně, protože každou větu a každý pojem ovlivňuje více faktorů zároveň. Dále jsem se snažila osvětlit některá řešení, k nimž jsem během práce přistoupila.

8 Bibliografie

8.1 Primární literatura:

ŞEN, Faruk. Türkische Minderheit in Deutschland. *Informationen zur politischen Bildung: Türkei*. 2002, Heft 277.

8.2 Sekundární literatura

HELBIG, G., BUSCHA, J. *Deutsche Grammatik*. Berlin, Mnichov: Langenscheidt KG, 2005. ISBN 3-468-49493-9.

KNITTLOVA, D. a kol. *Překlad a překládání*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, Filozofická fakulta, 2010. ISBN 978-80-244-2428-6.

LEVY, J. *Umění překladau*. Praha: Panorama, 1983. ISBN 505-21-825.

NORD, CH. *Textanalyse und Übersetzen*. Heidelberg: Julius Groos Verlag, 1995. ISBN 3-87276-649-X.

POPOVIČ, A. *Teoria umeleckeho prekladu*. Bratislava: Tatran, 1975. ISBN 61-632-75.

Evropská úmluva o ochraně lidských práv

Europäische Menschenrechtskonvention

Evropská sociální charta

Europäische Sozialcharta

8.3 Slovníky

ABZ. *Slovník českých synonym* [online]. [cit. 2013-03-24]. Dostupne z: <http://www.slovník-synonym.cz/>.

Duden. *Duden online* [online]. [cit. 2013-03-15]. Dostupne z: <http://www.duden.de>.

KLIMEŠ, Lumír. *Slovník cizích slov*, 7. vydání. Praha : SPN, 2005. ISBN 80-7235-272-5.

LINGEA. *Německo-český česko-německý velký slovník*. Praha: Lingea 2006. ISBN 80-903381-7-8.

SIEBENSCHIN, Hugo a kol. *Velký německo-český slovník A-L*. Praha : Leda, 2006. ISBN 80-7335-012-2

SIEBENSCHIN, Hugo a kol. *Velký německo-český slovník M-Z*. Praha : Leda, 2006. ISBN 80-7335-012-2

Ústav pro jazyk český AV ČR. *Pravidla českého pravopisu*. Praha: Fortuna, 2004. ISBN 80-7168-679-4.

8.4 Internetové zdroje

Almanya Bülteni. [online]. [cit. 2013-04-24]. Dostupné z:
<<http://www.almanyabulteni.de/kim-kimdir/prof-dr-faruk-sen>>.

INTERNETOVÁ JAZYKOVÁ PŘÍRUČKA [online]. Ústav pro jazyk český AV ČR.
2013 [cit. 2013-03-20]. Dostupné z <<http://prirucka.ujc.cas.cz>>.

<http://www.bundesauslaenderbeauftragte.de/einbuengerung.html>
[cit. 2013-03-16].

www.bpb.de [cit. 2012-02-08].